

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-98>

DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING OF STUDENTS WITH DYSCALCULIA IN MATH LESSONS

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ІЗ ДИСКАЛЬКУЛІЄЮ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Sviridenko A. V. **Свириденко Г. В.**

*Postgraduate Student at the Department of
Speech–Language Pathology
National Pedagogical Dragomanov
University
Kyiv, Ukraine*

*аспірант кафедри логопедії
Київський національний університет
імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Проблема формування творчого мислення у дітей із дискалькулією спеціально не розроблялась у корекційній педагогіці. Однак феномен мислення завжди привертав увагу представників психолого-педагогічної науки та освітян-практиків. Цій проблемі присвячено значну кількість досліджень Л. Виготського, Д. Ельконіна, С. Рубінштейна, В. Давидова, Г. Костюка та інших учених. У своїх працях вони характеризують мислення як процес пізнання, пов'язаний з відкриттям суб'єктивно нового знання, з творчим перетворенням дійсності.

У сучасних дефектологічних дослідженнях щодо особливостей засвоєння математичних понять дітьми з особливими потребами, пошуком ефективних методик, що забезпечать успішне вивчення цієї дисципліни в інклюзивній школі торкалися науковці: В. Тарасун [3], Ю. Пумпутіс [2], С. Чінн [4], але щодо учнів молодшого шкільного віку із дискалькулією питання про особливості розвитку їх мислення та педагогічні умови формування цього особистісного феномену з метою посилення колекційного впливу на розвиток дитини не вивчалася.

У своєму дослідженні ми виходимо з таких міркувань: щоб сформувати в учнів із дискалькулією творче мислення, слід розвинути інтерес до уроків математики. Організація цікавої різноманітної діяльності на уроці сприяє розвитку творчого мислення, стимулюватиме їх до самостійного навчання.

Згідно з гіпотезою дослідження, на формування творчого мислення дітей із дискалькулією впливають такі чинники, як несформованість базових навичок математичного мислення, послаблення активності і звуженість творчих можливостей учнів, недорозвиток здатності до перенесення знань і вмнь з одного виду діяльності на інший.

Отже, забезпечивши у педагогічному процесі умови роботи, цілеспрямовані на корекцію зазначених недоліків анатомічного та нейробіологічного походження, зокрема, завдяки застосуванню на

уроках математики та в позакласній роботі методів активізації творчої діяльності, можна суттєво вплинути на розвиток творчого мислення учнів початкових класів із дискалькулією.

За свідченням вчителів та спостереженнями науковців (Evelyn Kroesbergen, Ann Dowker) [1], у молодшому шкільному віці мислення дітей із дискалькулією розвивається найбільш активно. Слід зазначити, що навіть при патологічному розвитку наявність інтересу сприяє подоланню і компенсації у дитини дефекту, який вона має. Відповідно до вікових та психологічних особливостей діти у початковій школі вчать порівнювати, аналізувати, узагальнювати, систематизувати, робити висновки, шукати різні варіанти виконання завдань, визначати раціональні та оптимальні шляхи розв'язання проблем.

Відсутність системи роботи з формування мислення веде до того, що у процесі навчання діти, маючи певні знання з основ наук, не завжди можуть застосувати їх на практиці, чітко, послідовно та аргументовано доводити власну думку, розв'язувати поставлену проблему, проявляючи ініціативу, винахідливість.

Навчально-творчі завдання – форма організації змісту навчального матеріалу, що передбачає створення творчої (проблемної) ситуації, у процесі розв'язання якої учні активно оволодівають новими знаннями, вміннями, навичками, розвивають творчі здібності.

Можна виділити декілька найважливіших методів активізації навчально-творчої діяльності учнів на уроках математики в початковій школі, це:

1. Мозковий штурм. Групове розв'язування творчої проблеми на засадах вільного генерування ідей у невеликих групах. Після обговорення групи висловлюють свої пропозиції, обирають найоригінальніші ідеї.

Використання методу активізує творчу думку, розвиває гнучкість мислення, сприяє подоланню психологічних бар'єрів. На уроках математики цей метод найчастіше застосовують під час виконання завдань на конструювання.

2. Метод ключових (евристичних) запитань. Упровадження методу евристичних запитань в освітній процес дає можливість розглядати навчальну задачу з різних точок зору, відповідаючи на запитання де? чому? коли? як? звідки? чим? хто? що?, формувати алгоритмічне мислення. Принципи, на яких базується метод: проблемність і оптимальність, дроблення інформації.

Застосовується під час спеціально організованого проблемно-пошукового діалогу (евристичної бесіди), розв'язування комбінованих завдань.

1. Метод інверсії. Використовується під час пошуку ідей щодо розв'язування навчально-творчого завдання у нових, несподіваних напрямках, як підказують логіка та інтуїція. Сприяє розвитку діалектичного мислення (вміння сперечатися, міркувати).

2. Метод емпатії. В онові методу лежить принцип заміщення досліджуваного об'єкта іншим. Розвиває уяву, поняттєве мислення. На уроках математики використовується для «оживлення» абстрактних понять під час обігрування, інсценізації, театралізації.

3. Метод інциденту полягає в тому, що учень повинен сам відшукати потрібну інформацію для ухвалення рішення з певної теми. При цьому він вчиться працювати з інформацією і формувати власну позицію.

4. Дидактична гра. Вид діяльності, у процесі якої моделюється оптимальне розв'язання ситуацій навчально-виховного характеру. Вона є ефективним засобом формування єдності інтелектуальних, емоційних та вольових компонентів особистості. Метод синектики. Цей метод є синтезом кількох чи всіх вищеназваних методів. Використовується під час проведення уроків у формі ділової гри, подорожей, змагань та ін. На таких уроках учням пропонується розв'язати навчально-творчі завдання, пов'язані єдиною сюжетною лінією: приступаючи до роботи, діти планують результат, якого мають досягти наприкінці, подолавши певні випробування. Усі названі методи стимулюватимуть розгортання ситуації розмірковування на кожному уроці.

Отже, розвиток творчого мислення є необхідною передумовою успішного засвоєння математичних знань та, відповідно, корекції дискалькудії молодших школярів. Цей процес передбачає створення позитивного ставлення до уроків математики, емоційної атмосфери в організації занять, а також стимулювання активної пізнавальної діяльності учнів педагогічно доцільними засобами.

Література:

1. Aunio Pirjo, Mononen Riikka, Anu Laine (eds.) Mathematical learning difficulties – snapshots of current European research [Electronic resource]. *LUMAT*, 2015, no.3(5), pp. 650-657.

2. Пумпутіс Ю. Ю. О воспитании интереса к математике у школьников с умственной отсталостью. *Дефектология*. № 4. 1975. С. 66-70.

3. Тарасун В. В. Концепція державного стандарту освіти учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Дефектологія*. Науково-методичний журнал. № 2.2000. С. 2-10.

4. Sninn S. The trouble with mats: a practical guide to helping learners with numeracy difficulties. NY.2004. 180 p.